

כניסת שבת: 16:30
 יציאת השבת: 17:31 לדעת ר"ת: 18:06

אורי וישעי

עטרת פז

כתם פז – מיאוריט צל הפרשה

ויאמר ה אל אברם: לך-לך מארצך... (יב, א)
 רש"י מדייק מלשון הכתוב "לך-לך", שהקב"ה הבטיח לאברהם שהליכתו לארץ החדשה תהיה להנאתו ולטובתו, כמובא בהמשך הכתוב: "ואעשך לגוי גדול" (יב, ב).

מקשה על כך הגאון בעל ההפלא"ה: כידוע, נמנית ההוראה "לך-לך מארצך" עם עשרת הניסיונות, שנתנסה בהם אברהם אבינו (אבות פ"ה, מ"ג), ואם הקב"ה מבטיח כאן לאברהם, שלא זו בלבד שלא יפסיד בהליכתו לארץ, אלא שהליכה זו תהא להנאתו ולטובתו – מה ניסיון יש כאן מצד אברהם?

מתרץ זאת הגאון בעל ה"הפלא"ה: כשבא הכתוב לספר על קיום מצוות ה' על-ידי אברהם, נאמר: וילך אברם כאשר דיבר אליו ה' (יב, ד). בכך מדגיש בפנינו הכתוב, שהליכת אברהם לארץ לא היתה חלילה כדי להפיק טובת-הנאה בשבילו, אלא רק כדי לקיים מצוות ה'. אברהם אבינו נבחן אפוא באותה שעה, האם לאחר שהובטחה לו הנאה וטובה בהליכתו לארץ – הוא ילך במחשבה ובכוונה להפיק מהליכתו טובת-הנאה, או שחרץ ההבטחה הגשמית שניתנה לו יתעלם מכך אברהם ויצא לדרך מתוך כוונה טהורה וצרופה לקיים מצוות ה', בלא כל פניות צדדיות. ואכן, מעיד הכתוב על אברהם, שהלך "כאשר דיבר אליו ה'" ולא נתן דעתו לשום טובת-הנאה שהובטחה לו; ומשום כך נחשבת הליכה זו לאחד מעשרת הניסיונות, שבהם נבחן אברהם ונמצא ראוי לשליחות האלוהית הגדולה שהוטלה עליו.

אמרי נא אחותי את (יב, ג)

איתא במדרש פליאה מכאן ששוחטין לחולה בשבת ע"כ, והדברים סתומים ובספר כתב סופר כתב ביאור נחמד, וז"ל שם: אמרי נא אחותי את וכו' שמעתי דאיתא במדרש פליאה מכאן ששוחטין לחולה בשבת והוא תמוה ונ"ל כי אפשר לומר וחי בהם ולא שימות, שהוא בעצמו מותר לחלל שבת להציל נפשו שנאמר פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה.

אבל מנין לנו שמותר לאחר לשחוט לחולה כדי להצילו ולהחיותו, אלא דיש להוכיח זה מדאמר אברהם לשרה, אמרי נא אחותי את שלא יאמרו אשתו היא והרגו אותי ואותך יחיו, ואם הרגו אותו לא היתה היא באיסור אשת איש, ועכשיו שתאמר אחותי היא ולא יהרגוהו ותהיה באיסור אשת איש, שמע מינה שמותרת לעשות איסור כדי להצילו ממות והן דברי המדרש מכאן ששוחטין לחולה בשבת כנ"ל משום פיקוח נפש (קול יהודה למרן הגר"י צדקה זי"ע)

ה' יתברך מצווה על אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך והקב"ה מבטיח לו ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה ואברכה מברכך ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה.

וזה היה ניסיונו הראשון של אברהם מתוך עשרה ניסיונות כדברי רבותינו ז"ל והשאלה נשאלת איזה ניסיון זה אם הקב"ה מבטיח לו כל כך דברים אם ישמע בקולו?

שאלה זו נוכל להבין על ידי שאלה אחרת בפרשה בפסוק נאמר ויאמר ה' אל אברם, לשון אמירה ואילו בהמשך נאמר ויעש אברם כאשר דיבר אליו ה' והשאלה נשאלת מדוע ביצווי לאברם נאמר לשון אמירה "ויאמר" ואילו בביצוע של היצווי ע"י אברם נאמר לשון דיבור "ויעש אברם כאשר דיבר" אליו ה' לכאורה היתה התורה צריכה לכתוב לשון אמירה בשניהם או לשון דיבור בשניהם?

על שאלה זו עומד רבנו אור החיים הקדוש זי"ע בפירושו על התורה ומסביר הרב כי מצינו בתורה שאמירה היא בלשון רכה, ודיבור הוא לשון קשה כמו שראינו בפרשת יתרו, "כה תאמר לבית יעקב", אלו הנשים, אם כן כשאמר הקב"ה לאברם שילך לארץ כנען אמר לו בלשון אמירה שהיא לשון רכה ולכן הבטיח לו את כל ההבטחות אבל התורה מעידה כי אברהם אבינו עשה זאת לשם שמים בלי קשר להבטחות אלא אך ורק מפני שהקב"ה ציווה לכן נאמר ויעש אברם כאשר דיבר אליו ה', שזהו לשון דיבור קשה ללמדונו שעשה זאת אברהם לשם שמים ללא שום מטרה לקבל בתמורה על ששמע לדברי הקב"ה.

לפי זה מתורצת גם השאלה הראשונה ששאלנו איזה ניסיון זה מאחר שהובטח לו כ"כ הרבה הבטחות אך לאור הדברים הללו מובן שהיה זה ניסיון גדול בו הוכיח אברהם אבינו כי כל רצונו הוא לעשות את רצונו של הקב"ה ללא כל תמורה וללא מטרה לעשות את רצונו ה' עבור טובות הנאה כל שהן אלא אך ורק מפני שזהו רצונו של הקב"ה ובוזה הוכיח אברהם אבינו את אהבתו האמתית להקב"ה וכי ראוי הוא למעמד של עומד בניסיון, כאשר אברהם אבינו מוכיח זאת לכל אורך הדרך.

ובזה מבואר לשון התורה "לך לך" המורה כי על האדם להיות תמיד במצב של הליכה ועליה בתורה יראת שמים ומעשים טובים ולא במצב של עמידה ודריכה במקום כמו שנאמר אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', כי כל עמידה במקום סופה ירידה.

ד"ר לע"י הגה"צ רבי שמעון גבאי בן רחל, הגה"ק רבי נסים פריץ בן סוליקה זצ"ל
 לע"י ר' מרדכי ניזרי בן סוליקה ז"ל
 נתנם על ידי המשפחה

הליכות מלבי

נושא: השכמת הבוקר

קומי אודי - סיפור לשבת

מעשה בחולה אחד שהרופא כבר התייאש מלרפא אותו, והודיע למשפחתו שמצבו כבי רע, וצריכים הם לצפות לגרוע מכל. ואכן, לצער בניו ורעייתו, החולה מיום ליום מדחי אל דחי, ויגיע עד שערי מוות, עד שכבר לא היה בכוחו עוד לדבר וכולם אמרו נושא, עד שחשבו לקרוא לחברא קדישא...

בס"ד נודמן לאותו מקום רבנו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב זי"ע, ניסו קרוביו לדבר עם הצדיק על מנת שיפגוש את החולה, ואכן נאות והגיע לבקר את החולה, הבעש"ט בראותו את החולה, השתומם, עמד כמה רגעים ספורים על ידו, ואחר כך צווה לבשל לו מרק של בשר. משפחתו קיימה את דברי הצדיק, אך בלבם חשבו, מה זה יועיל, להזיק בוודאי לא, ואכן הכינו את המרק המהביל כדברי הרב.

וראו זה פלא, החולה התחיל לאכול ומיד התחיל לדבר, ובמשך ימים ספורים הבריא החול לגמרי, תחית המתים מן התורה. הסגל הרפואי השתוממו מן הפלא הגדול, קם הגדול שברופאים ושאל לרבנו בעש"ט: באיזה אופן ריפא אותו? איזה סוג של תרופה קיבל, והרב השיבו, שזה היה בלא תרופות וסמי הרגעה, הרופא עמד על דעתו ושאל שוב: "הרי יודע אני בבירור - הוסיף הרופא שהגידים של החולה היו מקולקלים, ואין לאותם גידים רפואה כלל".

השיבו רבנו הבעש"ט: "אתה הכרת את החולה בגשמייתו, ואני הכרתי אותו ברוחניות, יש באדם רמ"ח איברים ושס"ה גידים, וכנגדם יש רמ"ח איברים מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכשאדם פוגם באיזו מצווה, מתקלקל אותו איבר או אותו הגיד שכנגד אותה המצווה, וכשעובר על הרבה לאווין מתקלקלים הרבה גידים ואין הדם נובע בה, ואז האדם בסכנה חס וחלילה, אני דיברתי עם הנשמה של החולה, אמר הבעל שם טוב, שתקבל עליה תשובה, וקיבלה עליה, ועל ידי כך נתקנו כל האיברים והגידים ויכולתי אחר כך לרפאות אותו".

מדברי מרן רבנו אור שבעת הימים הבעש"ט זי"ע, שבמעשה זה מובן כי תיקון נשמותינו תלוי בתיקון מידות גופנו, אבותינו הקדושים בהיותם במצרים שמרו בעיקר על תיקון הנשמה ולפי אותם המדרגות זכינו והיינו לעם קדוש ונעלה גם בתיקון מידות הגוף.

א) שנינו במסכת אבות יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי, לעשות רצון אביך שבשמים. ולמדו מכאן ארבעה דברים בעבודת הבורא, הוי עז כנמר, כי כאשר יעשה אדם מצוה לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו. וקל כנשר, למהר לעצום עיניו מראות ברע, כי ראיית העינים היא תחלת העבירה. ורץ כצבי, שהרגלים ירצו לדבר טוב. וגבור כארי, זו גבורת הלב לנצח היצר. ולכן יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר. ועל כל פנים לא יאחר זמן תפלה וקריאת שמע. ועיקר הגבורה הוא בלב, להתגבר על יצרו לנצחו, כגבור המתגבר על שונאו לנצחו ולהפילו לארץ. וכך צריך כל אדם להתגבר על יצרו כארי לקום משנתו לעבודת בוראו. ואף על פי שהמקיים את מצוות ה' אין לו להתבייש מפני המלעיגים עליו, מכל מקום לא יתקוטט ויריב עמם, גם כדי שלא יתרגל למדת העזות המגונה מאד. ואם מטרתו להשפיע על עניני הקהילה בענייני התורה והמצוות, וניסה בדרכי שלום ולא הצליח, אזי מותר להעזי פניו ולריב עמם להפר עצתם.

ב) צריך האדם שיהיה אצלו בטבע והרגל תמידי לרוץ לדבר מצוה, ויש המאחרים בשנתם, ומתעכבים בביתם, ואחר כך רצים לבית הכנסת, ואין זו מדת הזריזות, דאף שרואים אותם רצים ומזדרזים, זה מפני שאיחרו להשכים קום, ולכן רצים להספיק להגיע לתפלה בבית הכנסת. ולעולם יהא אדם זריז לתפלה ולתורה, ואל ימשך אחר השינה והתענוגות, ואל יפתהו יצרו להתרשל בגלל עשרו ונכסיו, שהכל חולף ואובד, ואילו תורה ושכרה עומדים לעד.

ג) צריך להקדים לקום בבוקר כדי שיספיק להכין את עצמו להתפלל בצבור ובנקיות, שלא יפסיד זמן תפלה. ונהגו בכמה קהילות ישראל, שהשמש הולך בבוקר ודופק בדלת או בחלון לעורר הישנים לתפלה ועבודת ה'.

ד) אל יחשוב האדם על השינה שכל מה שתהיה בריבו, יש בה תועלת לגוף, שהרי הסכימו הרופאים המובהקים שלא ישן אדם פחות משש שעות, ולא יותר משמונה שעות, ויותר מזה מזיק לבריאות. ואמרו בגמרא שינה לצדיקים רע להם ורע לעולם. שהתורה שהן עוסקים בה מגינה על הדור, וכשהן מתבטלין פורענות באה לעולם. ועוד אמרו בגמרא תלמידי חכמים העוסקים, בתורה בלילה, מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודת הקרבנות. ועוד אמרו בירושלמי, היגע בתלמודו בצניעא ובלילה, לא במהרה הוא שוכת. והרמב"ם כתב: אף שמצוה לתלמוד ביום ובלילה, אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה. לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה, יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה ואכילה ושיחה, אלא בתורה ודברי חכמה.

ה) ראוי לו לאדם להימנע משינה ביום, משום ביטול תורה. אולם אם על ידי שישן מעט ביום יוכל לתלמוד בלילה עד שעה מאוחרת יותר, או שיוכל לתלמוד יותר בריכוז ובעיון, מותר לישון ביום. אך לא ירבה בשינה. (אמנם על פי הקבלה יש להימנע מלישון ביום). וכן בשבת מותר לישון ביום.

(ההלכות מתוך ילקוט יוסף מהדורה התשס"ד).

ד"ת לע"נ ר' דני (דניאל) בן יולנדה ז"ל נלב"ע ו' במנחם אב התשע"ב, ת"צ'ב'ה'